

Justitsministerens oplæg ved Europa-konference 2008
den 23. maj 2008

Det talte ord gælder

1. Jeg vil starte med at takke for invitationen til at holde et oplæg på denne Europa-konference.

Fra tid til anden møder man det synspunkt, at vi kun drøfter europapolitik i Danmark, når der afholdes folkeafstemninger om EU, og det kan der vel i en vis forstand være noget om.

Som minister oplever jeg jo, at der er en løbende og livlig debat med navnlig Folketinget om mange væsentlige europapolitiske emner, men det er da rigtigt, at de generelle spørgsmål om EU kan have svært ved at erobre en overskrift i medierne, når der ikke kører en kampagne op til en folkeafstemning.

Når jeg nævner denne problemstilling, er det fordi arrangørerne fortjener meget ros for at afholde denne konference, der jo netop tager fat om nogle helt grundlæggende temaer i forhold til EU, selv om vi ikke er midt i en afstemningskampagne.

Og jeg må sige, at jeg efter at have læst programmet ærg-
rer mig over, at min kalender ikke har givet mig mulighed for at høre alle oplæggene. Det er tankevækkende emner, der er sat på programmet, og de fortjener hver især at ”erobre overskrifter”.

Jeg er med andre ord glad for at kunne deltage i en konference, som yder et meget konkret bidrag til den generelle europapolitiske debat i både Danmark og Europa.

2. Mit indlæg vil fokusere på den del af det retlige samarbejde i EU, som handler om politimæssige og strafferetlige forhold.

Det har jeg valgt, fordi der er tale om en del af EU-samarbejdet, som har spillet og fortsat vil spille en central rolle for Europa. Og samtidig er det politimæssige og strafferetlige samarbejde formentlig det område, der vil blive mest påvirket, når Lissabon-traktaten forhåbentligt træder i kraft. Jeg tænker her selvfølgelig navnlig på konsekvenserne af overgangen til flertalsafgørelser og inddragelsen af Europa-Parlamentet som medlovgiver.

Jeg vil starte med at fremhæve en meget væsentlig pointe, som desværre ofte overses i den danske debat: Danmark deltager fuldt og helt i det politimæssige og strafferetlige samarbejde i EU, og det har vi gjort i mange år.

Det skyldes, at samarbejdet foregår på mellemstatsligt grundlag, og det retlige forbehold har derfor – i modsætning til, hvad der gælder for f.eks. det civile samarbejde – indtil videre ikke forhindret dansk deltagelse.

Et spørgsmål, som naturligt melder sig i forlængelse af denne pointe, er, om det i årenes løb har gjort en forskel for Danmark, at vi rent faktisk har taget del i EU-samarbejdet på dette område?

Svaret er efter min mening et klart ja. Det er min opfattelse, at vi i EU gennem årene er blevet enige om en række væsentlige initiativer, der samlet set har rustet Danmark og de andre lande bedre i kampen mod terror og andre alvorlige forbrydelser. Lad mig nævne nogle eksempler.

Jeg vil starte med at fremhæve Europol, som blev skabt i midten af halvfemserne. Formålet med Europol er at styrke samarbejdet mellem medlemsstaternes politimynderheder, når det drejer sig om terrorisme, organiseret kriminalitet og andre former for alvorlig kriminalitet. Kernen i Europolis opgaver er i den forbindelse at bistå medlemsstaterne i deres efterforskning ved at indsamle, analysere og udveksle oplysninger.

Jeg vil gerne nævne to helt konkrete eksempler, hvor Europol har været omdrejningspunktet for opklaringen af meget alvorlige forbrydelser med forgreninger i flere europæiske lande.

Det første eksempel drejer sig om en aktion fra 2007, der gik under betegnelsen ”Koala”.

Sagen startede ved, at man i Australien fandt en video med optagelser, hvor en mindreårig pige blev seksuelt udnyttet.

Videoen viste sig at være produceret i Belgien af en italiensk statsborger, og via Interpol modtog Belgien og Europol oplysninger om sagen. Efterforskning afslørede, at italieneren stod bag en indbringende hjemmeside med børneporno, som havde omkring 2.500 kunder fra hele verdenen.

Da de italienske myndigheder pågreb den pågældende mand, beslaglagde de samtidigt kundeoplysninger, som blev sendt videre til Europol, der efter at have analyseret oplysningerne informerede myndighederne i de mange berørte lande.

Dette førte i sidste ende til en koordineret aktion i store dele af Europa, hvor et væsentligt antal personer blev anholdt og en betydelig mængde børneporno blev beslaglagt. Også i Danmark blev der foretaget anholdelser og beslaglagt materiale.

Den næste sag er fra årskiftet og drejer sig om menneskesmugling.

Den såkaldte operation "Greensea" var rettet mod et kinesisk netværk, der udover hvidvaskning og narkosmugling stod bag indsmugling i EU af illegale kinesiske immigranter.

De kinesiske immigranter blev under kummerlige forhold transporteret fra Kina, gennem Asien og ind i EU. Transporterne kunne strække sig over 18 måneder og havde Storbritannien som endemål, hvor planen var, at de pågældende personer skulle arbejde illegalt.

Politioperationen foregik først og fremmest i Belgien, Frankrig og Storbritannien, og Europol bidrog med efterforskningsanalyser og med at sikre en effektiv udveksling af oplysninger mellem de berørte lande.

Operationen førte til anholdelse af i alt 23 personer, der er mistænkt for at stå bag indsmugling i EU af et meget stort antal personer. Derudover blev også et antal illegale immigranter anholdt som led i operationen.

Jeg håber, at disse par eksempler giver en fornemmelse af, hvorfor Europol-samarbejdet efter vores opfattelse er

velfungerende og bidrager til bekæmpelsen af alvorlig, organiseret kriminalitet i Europa.

I tilknytning til disse to eksempler fra Europol-samarbejdet kan det være naturligt at nævne, at der – som supplement til det operative samarbejde – også er vedtaget fælles regler i EU henholdsvis om seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi og om bekæmpelse af menneskehandel.

Det er klart, at også lande, der står uden for EU-samarbejdet, kan indføre regler, som f.eks. skal bekæmpe børnepornografi og menneskehandel. Men EU-reglerne bidrager til en effektiv, samlet EU-strategi for bekæmpelse af alvorlige forbrydelser, der meget ofte er grænseoverskridende, og som de enkelte lande derfor vanskeligt kan håndtere på egen hånd. Heller ikke på det punkt ville Danmark kunne opnå det samme udenfor samarbejdet.

Et andet og et af de mere markante eksempler på gevinsterne ved EU-samarbejdet er rammeafgørelsen om den europæiske arrestordre, der blev vedtaget i 2002. De fælles europæiske regler på dette område har gjort det betydeligt lettere i praksis at gennemføre en udlevering af en person til strafforfølgning eller strafafsoning i et andet medlemsland.

Rammeafgørelsen bygger på det såkaldte princip om gensidig anerkendelse, som udgør en hjørnesteen i det politimæssige og strafferetlige samarbejde. Princippet betyder, at en afgørelse truffet af en myndighed i et medlemsland som udgangspunkt uden videre skal anerkendes i et andet medlemsland.

Nu har jeg nævnt nogle konkrete EU-initiativer, men jeg vil også gerne komme ind på den dynamik, som kan skabes ved hjælp af generelle EU-handlingsplaner og strategier.

Et meget væsentligt eksempel på en fremadrettet og langsigtet strategi er den handlingsplan for EU's indsats mod terrorisme, som blev vedtaget i 2004. Handlingsplanen har baggrund i terrorangrebene i Madrid og rummer fire overordnede mål, som EU's indsats skal rettes mod – forebygge, beskytte, forfølge og reagere.

Disse fire mål er alle sammen vigtige, men jeg vil fremhæve målet om at forebygge terrorisme ved at bekæmpe radikalisering og rekruttering af terrorister.

Netop forebyggelse af radikalisering er et indsatsområde, som vi i Danmark er meget optaget af, og i begyndelsen af året nedsatte regeringen således en særlig arbejdsgruppe, der skal komme med forslag til en dansk handlingsplan om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge.

Vi har på forskellige områder taget forskud på handlingsplanen og iværksat initiativer, som skal styrke det forebyggende arbejde.

I PET er der f.eks. etableret et særligt Forebyggelsescenter, som er ansvarligt for iværksættelsen og gennemførelsen af en række konkrete projekter, der tager sigte på at forebygge radikaliserings- og terrorisme, og som søger at inddrage alle relevante aktører i det danske samfund i forebyggelsen af radikaliserings- og terrorisme på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Vi har også et projekt i støbeskeen, der retter sig mod risikoen for, at indsatte i fængsler bliver radikaliseret under deres afsoning, og vi håber, at projektet bliver en succes.

Men selv om vi altså er i gang i Danmark, ser vi EU's strategi som en mulighed for at drage nytte af andres erfaringer og idéer i takt med, at konkrete projekter i f.eks.

Holland, England, Frankrig udmønter strategien. Og forhåbentligt vil de danske initiativer tilsvarende kunne inspirere andre lande til brug for deres indsats.

Min pointe er, at selv om handlingsplaner og strategier kan fremstå generelle og lidt løse i formuleringerne, så vil de ofte sætte en dagsorden og skabe en europæisk dynamik, som kan være til stor nytte i Danmark.

3. Selv om det altså efter min mening er og har været positivt for Danmark at tage del i EU-samarbejdet vedrørende politimæssige og strafferetlige forhold, skal jeg da være ærlig og sige, at det jo ikke kun er rosenrødt, når man skuer tilbage.

Vi er i EU bestemt blevet enige om en række væsentlige initiativer i kampen mod alvorlig, grænseoverskridende kriminalitet. Men fra tid til anden kunne man godt ønske sig, at vi tillod os selv lidt mere tid til refleksion og overvejelser, inden vi kaster os over nye initiativer.

Også på mit område kan man imidlertid finde spor af den klassiske frygt for, at toget kører af sporet, hvis ikke det holdes i gang.

Der er sikkert noget rigtigt i dette velkendte billede på behovet for yderligere integration, men man kan måske forsigtigt spørge, om ikke toget kan komme til at køre så hurtigt, at passagererne risikerer at blive køresyge.

Jeg har som minister ved flere lejligheder talt for, at vi skal bruge flere ressourcer på at evaluere de initiativer, som vi allerede har gennemført, i stedet for at haste videre til nye projekter, når først der er opnået politisk enighed om et initiativ.

Dette danske synspunkt skal også ses i lyset af, at man fra tid til anden oplever, at nogle lande kan have haft meget travlt med at understrege behovet for kompromisvilighed, så der hurtigt kan opnås enighed om en sag, men

at de samme lande efterfølgende ikke har helt samme hastværk, når det drejer sig om at gennemføre retsakter i national lovgivning.

Sådanne eksempler gør mig ærgerlig, og det lægger jeg ikke skjul på over for mine kollegaer.

EU-samarbejdet handler for mig om at skabe resultater, som gør en praktisk forskel, og ikke om at signalere politisk handlekraft ved at vedtage fine erklæringer, der ikke bliver fulgt op. Og heldigvis udgør disse eksempler efter min mening da også undtagelser fra den klare hovedregel: EU gør rent faktisk en positiv og praktisk forskel.

4. På dette tidspunkt kan det være nærliggende at stille et spørgsmål, som trænger sig mere og mere på: Hvad nu Danmark?

Vi deltager altså i dag fuldt og helt i det politimæssige og strafferetlige samarbejde, men hvis Lissabon-traktaten

træder i kraft, vil vores nuværende retlige forbehold betyde, at Danmark kommer til at stå uden for dette samarbejde.

Vil vi fra dansk side stå på perronen og betragte toget køre videre? For at blive i billedsproget, så vil vi selvfølgelig ikke længere risikere at blive køresyge, men vi vil til gengæld miste alle fordelene ved EU-samarbejdet og den fælles kamp mod terror og anden alvorlig kriminalitet. Er det virkelig det, Danmark vil?

Der er jo ingen tvivl om, hvad der er regeringens politik, når det drejer sig om Danmarks EU-forbehold. Regeringen mener, at tiden er løbet fra forbeholdene fra 1993, og vi ønsker derfor, at vælgerne ved folkeafstemning får lejlighed til at tage stilling til forbeholdene.

Det interessant er selvfølgelig så, hvornår der skal være folkeafstemning, og hvilke forbehold der vil skulle stemmes om. Det er der som bekendt ikke meldt noget ud

om, og selv om det naturligvis ville være en passende lejlighed her i dag, kan jeg desværre heller ikke løfte sløret for svarene.

Men her på tærsklen til Lissabon-traktaten må jeg som ansvarlig justitsminister sige, at der – som jeg antydede før – naturligvis vil være omkostninger for Danmark ved at stå uden for det politimæssige og strafferetlige samarbejde.

Der er helt konkrete retsakter under forhandling, som først kan forventes vedtaget, når Lissabon-traktaten er trådt i kraft og dermed på et tidspunkt, hvor det nuværende forbehold vil betyde, at Danmark ikke kan deltage i retsakten.

Blandt disse retsakter er forslaget om et europæisk system vedrørende passageroplysninger, som efter vores opfattelse vil kunne styrke dansk politis muligheder for at forebygge og efterforske f.eks. terrorisme, og som det

derfor ud fra en politifaglig synsvinkel vil være negativt for Danmark ikke at tage del i.

Jeg fremhæver ikke dette eksempel for at skræmme, men for i al stilfærdighed at anskueliggøre, at det selvfølgelig vil have konsekvenser for Danmark, hvis vi står uden for det politimæssige og strafferetlige samarbejde.

Der er ikke tale om konsekvenser, som vil slå igennem øjeblikkeligt, når den nye traktat i givet fald træder i kraft. Det vil være en glidende proces, men efterhånden som tiden går, vil betydningen af det danske retlige forbehold alt andet lige blive tydelig og mærkbar.

Jeg vil ikke lægge skjul på, at en sådan udvikling ikke vil harmonere med min vision for Danmarks placering i EU.

Jeg ser en stor styrke i et fortsat samarbejde inden for rammerne af EU omkring navnlig politimæssige og strafferetlige forhold. Og jeg ønsker, at Danmark skal blive

ved med at deltage aktivt med at finde svarene på nogle af de meget væsentlige spørgsmål, som vores samfund står over for i disse år:

Hvordan forebygger og bekæmper vi terrorisme og anden alvorlig, grænseoverskridende kriminalitet. Hvor skal toget køre hen og hvor hurtigt?

5. Jeg stillede et retorisk spørgsmål – hvad nu Danmark – men jeg vil ikke hævde at have givet et klart svar. Men fordelene ved retoriske spørgsmål er selvfølgelig også, at de ikke forventes besvaret.

Til gengæld håber jeg at have ydet et bidrag til den europapolitiske debat, og jeg vil slutte af med endnu en gang at takke for invitationen og for arrangørernes indsats for at stimulere debatten.

Jeg svarer naturligvis gerne på spørgsmål, som mit oplæg måtte have skabt.